

MİLLET PARTİSİ
Yayımları
Sayı : 12

MİLLET PARTİSİ

T Ü Z Ü Ğ Ü

II. nci Büyük Kongrece değiştirilerek kabul edilen Millet Partisi Tüzüğü, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun geçici 5 nci maddesine göre, 16 Mart 1966 tarihinde gerekli değişiklikleri yapılmıştır.

76-226
1966

1
6

MİLLET PARTİSİ
Yayımları

T.B.M.M

DDC: :
YER: : 76-226
YIL: : 1966
CLT: :
KSM: :
KOP: :
DEM: : 76-476

1969. 266
S.P. 19. a.
1. a.

KÜTÜPHANESİ

MİLLET PARTİSİ

T Ü Z Ü Ğ Ü

II. nci Büyük Kongrece değiştirilerek kabul edilen Millet Partisi Tüzüğü, 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun geçici 5 nci maddesine göre, 16 Mart 1966 tarihinde yürürlüğe konulmak üzere, Genel İdare Kurulu tarafından 8 Mart 1966 tarihli toplantıda 31 sayılı kararla, gerekli değişiklikler yapılmak suretiyle kabul edilmiştir.

S A N MATBAASI
ANKARA - 1966

5. Baskı

F İ H R İ S T

Sahife	Madde	Konu
5	1	Partinin Adı ve Genel Merkezi
5	2	Partinin Mevzuu ve Gayesi
6 — 11	3	Partiye Girmek ve Çıkmak A) Partiye Girme Şartları B) Parti Üyeligi İçin Müracaat ve Kabul Şartları C) Parti Üyeligi Sifatının Kaybolması
11 — 13	4	Parti Üyeligi ve Vazifeleri
13	5	Üye Kayıt Yeri ve Nakli
14	6	Parti İşlerinin Yürütülmesi
14	7	Parti Kademeleri
14 — 15	8	Kademelerin Seçim Tarzi
16	9	Seçim Usulü
16 — 17	10	İdare Kurullarında Vazife Taksimi
17 — 18	11	Heyetlerin Vazife ve Selâhiyetleri
18 — 19	12	Parti Genel Başkanı
19 — 21	13	Genel Başkan Yardımcıları A) Propoganda Başkanı B) Teşkilât Başkanı
21	14	Genel Sekreter
21 — 24	15	Genel İdare Kurulu
24 — 25	16	İdare Kurullarının Toplantısı
25	17	Genel Muhasip
25 — 40	18 — 33	Kongrelere ait Hükümler 18 Büyük Kongre 19 Büyük Kongrenin Teşekkül Tarzi İl ve İlçe Kongrelerinin Teşekkül Tarzi

Sahife	Madde	Konu
	20	İl Kongreleri
	21	İlçe Kongreleri Tarzı
	22	Kongrelerin Davet Tarzı
	23	Kongrelerin Gündemi
	24	Kongrelerin açılışı ve delege- liğe itiraz
	25	Kongrelerin Faaliyetleri
	26	Büyük Kongrenin Vazife ve Selâhiyetleri
	27	İl ve İlçe Kongrelerinin Vazi- fe ve Selâhiyetleri
	28	Kongre Tutanakları
	29 — 32	Kongrelere Ait Çeşitli Esaslar
	33	Kongrelerin Olağanüstü Top- lantıya Çağırılması
40 — 46	34 — 36	Haysiyet Divanı
	34 — 35	Partinin Disiplin Organları
	36	Haysiyet Divanlarınca Verile- cek Cezalar
46 — 54	37 — 48	Gruplar
	37 — 40	Partinin Türkiye Büyük Mil- let Meclisi Grupları
	41 — 43	İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi Grupları
54 — 57	44	Seçimlerde Parti Adaylarının Tesbiti
57 — 58	45 — 47	Tetkikler, Yayınlar ve Propo- ganda
58 — 71	48 — 70	Mali İşler Gelirler
	48 — 49	Gelir Kaynakları
	50 — 51	T.B.M.M. Üyelerinin Aidatı

Sahife	Madde	Konu
	52	Satış Bedelleri
	53	Lokal İşletme Gelirleri
	54	Balo, Eğlence, Müsamere, Konser, Spor Müsabakaları, Konferans gibi Faaliyetler Gelirleri
	55	Piyango Gelirleri
	56	Bağışlar
	57	Krediler
	58	Devletçe Sağlanan Gelir
	59	Taşınmaz Mal İktisabı
	60	Gelir Makbuzları
	61	Giderler
	62 — 70	Bütçe ve Kesin Hesap
71 — 77	71 — 76	Disiplin Cezaları
77 — 78	77 — 82	Çeşitli Hükümler

PARTİNİN ADI VE GENEL MERKEZİ

Madde 1 — Millet Partisi adıyla siyasî bir parti kurulmuştur. Partinin Genel Merkezi Ankara'dadır. Lüzum görülen yerlerde bu tüzük hükümlerine göre şube açılabilir.

PARTİNİN MEVZUU VE GAYESİ

Madde 2 — Parti toplum ve devlet düzenini ve kamu faaliyetlerini, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ve özel kanunlarına göre mahallî idareler seçimleri yoluyla ve belirli görüşleri yönünde yönetmek, denetlemek ve etkilemek amacını güder ve propogandalarını açık olarak yapar.

Hürriyet, emniyet, müsavat, adalet mefkûrelerine, millî hâkimiyet ve lâik Cumhuriyet esaslarına, garp örneği demokrasi hukukuna ve milliyetçilik akidesine samimî surette bağlanmak, gerçek demokrasinin kurulmasına hizmette bulunmak, tatbikatını ciddi murakabeye tabî tutmak ,programında kabul edilen fikirleri tahakkuk ettirmek suretiyle, Türk Mil-

leti'nin refah ve saadetini sağlamak amacıyla kanunlar ve tüzüğündeki hükümler dairesinde faaliyetinde bulunur.

PARTİYE GİRMEK VE ÇIKMAK

Madde 3 — A) Partiye girme şartları :

a) Türk vatandaşı olmayanlar, reşit olmayanlar, kısıtlı olanlar, kesin olarak mahkûm oldukları bir suçtan dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilme yeterliğini kaybetmiş olanlar, lise ve eşidi veya daha alt kademedeki öğrenim kurumlarında öğrenci olanlar, memurlar ve kamu iktisadî teşebbüslerinin ve özel kanunla veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş bankaların ve teşekküllerin yönetim ve denetim işlerinde çalışanlar ile aylıklı ve yevmiyeli memurları ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış olanların merkez kurullarında görev alanlar,

b) Türk Milleti'nin istiklâl ve bütünlüğünü parçalamayı hedef tutan veya in-

san haklarına aykırı, Cumhuriyet ve demokrasi esaslarına uymayan ideolojilere saplanmış veya komünist temayüllü tanınmış bulunanlar,

c) Türk kültürünü benimsememiş olanlar,

d) Partinin tüzük ve programında yer alan hükümleri benimsemeyenler,

e) Kötü şöhret sahibi olanlar,

f) Partiden kesin olarak ihraç olunanlar partiye üye olarak alınamazlar.

Kesin olarak mahkûm oldukları bir suçtan dolayı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğine seçilme yeterliğini kaybetmiş olanlardan, memnu haklarının iadesine 9 Temmuz 1961 tarihinden önce karar verilmiş veya 9 Temmuz 1961 tarihinden önce memnu haklarının iadesine hak kazandığı yetkili mahkeme tarafından bu konuda sonradan verilen kesin karar ile tevsik edilmiş bulunanlar hakkında «a» fıkrası hükmü uygulanmaz.

Üniversite öğretim üyeleri ve öğretim üyesi yardımcıları, memurların «a» fıkrası gereğince tabi olduğu yasaklamanın dışındadır. Ancak, bunların Parti Genel Merkezindeki karar ve yönetim görevleri dışında görev almaları mümkün değildir.

B) Parti Üyeliği için müracaat ve kabul şartları :

Partiye girme şartlarına sahip olanlar, iki partilinin imzalıyacağı «Millet Partisi Üye Kayıt Fişi» ile müracaat ederler. Tanıtmayı yapan partililer müracaatçının partiye girme şartlarını haiz olduğunu tekeffül etmiş sayılırlar.

Müracaat, alâkalının ikametgâh veya iş yerinin bulunduğu «İdarî Taksimata göre» illerde Merkez ilçe idare kuruluna, ilçelerle ilçe idare kuruluna yapılır.

Müracaat olunan idare kurulu Başkanlık Divanının «Millet Partisi Üye Kayıt Fişini» imzalamasıyla kabul muamelesi tekemmül eder.

Başka siyasî partilere intisabı dolayı-

sıyla, ilçe, il, Genel İdare Kurulu, Parti Meclisi, Belediye ve İl Genel Meclisi üyelikleri yapmış olanlarla, Milletvekilliği ve Senatörlük yapmış olanların, partiye alınmaları Genel İdare Kurulunun kararıyla mümkündür.

İdare kurulları üye olma istemlerini sebep göstermeksizin reddedebilirler.

Partiye girmek için müracaatları reddolunanlarla, partililer bu red kararına karşı İl İdare kuruluna itiraz edebilirler. İtiraz üzerine verilecek karar, Genel İdare Kurulunun tasdikiyle kesinleşir.

İlçe İdare Kurulunun isteği, bir ay içinde neticelendirmemesi halinde, partiye üye olmak isteyenlerle, partililer, sırasıyla üst İdare Kurullarına başvurabilirler.

Genel İdare Kurulunun kararı kesindir.

Partiye girme şartlarını haiz olmadıkları halde, tüzüğe aykırı olarak üye kaydedilenler hakkında ıttıla tarihinden iti-

baren üç ay içinde her idare kurulunun re'sen ve partililerin itiraz hakları vardır.

İtiraz İl Haysiyet Divanına yapılır, orada tetkik edilir ve karara bağlanır. Verilen karar itiraz edenle, hakkında itiraz olunan üyeye tebliğ edilir. Bir sureti de Genel İdare Kuruluna gönderilir. Tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde taraflar yüksek haysiyet divanına müracaatla kararın tashihini isteyebilirler. Genel İdare Kurulu da bizzat itiraz hakkını kullanabilir. Yüksek Haysiyet Divanının vereceği karar kesindir.

Haysiyet divanları kararlarının kesinleşmesine kadar idare kurulları kayıtlı üyenin parti ile alâkasını muvakkaten kesebilir. Bu hususta Genel İdare Kurulu şikâyet üzerine veya resen kesin karar verir.

C) Parti Üyeliği sıfatının kaybolması:

a) Partiden ayrıldığını kayıtlı bulunduğu ilçe idare kuruluna yazı ile bildiren, basına açıklayan veya başka partiye

girdiği anlaşılan üyenin kaydı silinir.

b) Parti üyeliğinin gerektirdiği vasıfları sonradan kaybedenlerle, partiden haysiyet divanlarınca kesin şekilde çıkarılanların üyelik sıfatı sona erer.

c) Partiden istifa edenler tekrar partiye alınmazlar. İstisnalar hakkında istifanın sebep, şekil, şart ve mahiyetine göre ancak Genel İdare Kurulu partiye tekrar alınma kararı verebilir.

d) 648 sayılı Siyasî Partiler kanununun 111. inci maddesinin «A» fıkrası gereğince partiden kesin olarak çıkartılan üyenin kaydı derhal silinir ve bir daha partiye alınamaz. Aynı fıkra gereğince, başka bir partiden çıkartılan veya bir siyasî partinin kapatılmasına sebep olanlar partiye alınmazlar.

PARTİ ÜYELİĞİ VE VAZİFELERİ

Madde 4 — a) Üyeler, partinin proğram ve hizmetlerini her vesile ile ve fırsattan faydalanarak vatandaşlara duyurup anlatmaya çalışırlar.

b) Ahlâk ve kanun hâkimiyetini her şeyin üstünde tutarak bunu sözleriyle ve hareketleriyle teyid ederler.

c) Dil, ırk, cinsiyet, din, mezhep, aile, zümre, sınıf ve meslek farkı gözetmeksizin bütün vatandaşlar arasında şuurlu bir sevgi ve saygı anlayışına dayanan samimi kardeşlik havası yaratmaya ve yaymaya çalışırlar.

d) Yurttaşlara kin, nefret, partizanlık gibi zararlı duygular ve fikirler aşılacak gayesiyle millî huzuru sarsmaya ve bozmaya çalışan fikir, hareket ve teşebbüslerle mücadele etmeyi vatan sevgisinin icabı sayarlar.

e) Parti üyeliğini, parti vazifelerini, partinin kendilerine tevdi ettiği her türlü hizmetleri kendileri ve başkaları için hususî menfaat vasıtası yapamazlar.

f) Üyeler vazifelerini ifada şahsî emniyet ve refahlarının dışında ve üstünde âmmenin refah ve saadetine hizmet şuuru ile hareket ederler.

g) Kendilerine tevdi edilen işleri tam bir dürüstlük ve feragatle yaparlar. Kanuna göre kabul ettikleri aidatı verirler. Taahhütlerini ifayı ahlâkî bir vecibe, partiye bağlılığın, saygı ve sevginin tabii neticesi sayarlar.

h) Parti içerisinde huzur ve tesanüdün yapıcısı ve samimî bekçisi olan üyeler kırıcı, yıkıcı ve partinin birliğini ve itibarını küçük düşürücü fiil ve hareketleri önlemeyi vazife sayarlar.

ÜYE KAYIT YERİ VE NAKLİ

Madde 5 — Parti üyelerinin kayıtları illerde Merkez İlçe İdare Kurulu, İlçelerde İlçe İdare Kurulu tarafından tutulur.

Yer değiştiren üye yeni ikametgâh veya iş yerinin bağlı bulunduğu İlçe İdare Kuruluna müracaat ederek kaydının naklini yaptırır.

Bir kimse bütün yurttaki yalnız bir İlçeye üye kaydolunabilir ve o yerin parti teşkilâtına mensup olur.

PARTİ İŞLERİNİN YÜRÜTÜLMESİ

Madde 6 — Parti işleri, Genel İdare Kurulu, il ve ilçe idare kurulları ve parti görevlileri vasıtasıyla yürütülür. Genel İdare Kurulu, kademelere bağlı gençlik ve kadın kolları ve diğer yardımcı kuruluşlar kurabilir.

Gençlik ve Kadın Kolları ile diğer yardımcı kuruluşların, teşkilâtlandırılma ve çalışma şekli ayrı bir yönetmelikle düzenlenir.

PARTİ KADEMELERİ

Madde 7 — a) Genel İdare Kurulu Genel Başkan dahil 21,

b) İl idare kurulu Başkan dahil 7-15,

c) İlçe idare kurulu Başkan dahil 5 - 11,

d) Parti görevlileri köy ve mahalle muhtarlıkları bölgelerinde **bir asil ve bir yedek üyeden** teşekkül eder.

KADEMELERİN SEÇİM TARZI

Madde 8 — a) Parti Genel Başka-

nı Büyük kongrece, il ve ilçe Başkanları kendi kongrelerince partililer arasından doğrudan doğruya seçilir. Ancak, İl ve İlçe İdare Kurulu Başkanlıklarında boşalma halinde gelecek olağan kongreye kadar yenisini, İdare Kurulu üyeleri ve partililer arasından İdare Kurulunca seçilir.

b) İdare kurulları bir misli yedekleri ile beraber kendi kongreleri tarafından liste halinde,

c) Parti görevlileri köy veya mahalle muhtarlık bölgesinde partiye kayıtlı bulunan üyeler tarafından yönetmelik hükümlerine göre seçilir.

d) Genel Başkan, il ve ilçe Başkanları ve idare kurulları bir faaliyet devresi için vazife görürler.

e) İl ve İlçe İdare Kurullarından birinde üye olan bir kimse, diğer bir il veya İlçe İdare Kurulunda üye olamaz. İl ve İlçe Başkanları hakkında da aynı hükümler uygulanır.

SEÇİM USULÜ

Madde 9 — Parti işlerinde seçimler, gizli oy açık tasnif usulü ile yapılır. Ancak Başkanlık Divanları, delege, komisyon ve parti görevlileri seçimleriyle partiyi veya kongreleri temsilen bir yere gidecek heyet seçimleri iş'ari oyla yapılabilir.

İDARE KURULLARINDA VAZİFE

TAKSİMİ

Madde 10 — Kongrece seçilen idare kurulları azamî 48 saat içinde toplanarak aralarında vazife taksimi yaparlar.

a) Genel İdare Kurulu: İki Başkan Yardımcısı, bir Genel Sekreter, iki Genel Sekreter Yardımcısı, bir Muhasip, iki Denetçi,

b) İl İdare Kurulu: bir Başkan Yardımcısı, bir Sekreter, bir Sekreter Yardımcısı, bir Muhasip ve bir Denetçi,

c) İlçe İdare Kurulu : bir Başkan Yardımcısı, bir Sekreter, bir Muhasip ve bir Denetçi seçer.

Denetçiler hariç, bu seçilenler, seçen İdare Kurulunun Başkanlık Divanını teşkil ederler.

Seçim neticeleri tutanakla tesbit edilir ve idare kurulunun karar defterine geçirilir. Rey pusulaları ve tasnif cetveli muhafaza edilir.

İdare Kurullarına seçilenlerin tasdikli listelerinin bir örneği üst kademeye diğer bir örneği de mahallin en büyük mülkiye âmirliğine seçim veya atanmadan başlayarak bir hafta içinde yazı ile bildirilir.

Genel İdare Kuruluna seçilenler ile Yüksek Haysiyet Divanına seçilenler için bu bildiri İçişleri Bakanlığına verilir.

HEYETLERİN VAZİFE VE SELÂHIYETLERİ

Madde 11 — a) İl ve ilçe Başkanları vazifeli oldukları çevrelerde idare kurullarının kararları dairesinde parti işlerini idare ve partiyi o çevrede temsil ederler. Başkanın yokluğunda vekili, onun

da yokluğunda bu vazifeyi sekreter görür.

b) İdare kurulları, mer'î kanunlar dairesinde, parti program ve tüzük hükümlerine ve Genel İdare Kurulunun aldığı kararlara uygun olarak çalışırlar.

c) Her kurul, üst kurulların karar ve talimatına riayete mecburdur. Ancak kanuna, tüzük ve programa aykırı görülen hususlarda, karar ve talimatı veren kurulun üstünde bulunan idare kuruluna müracaatla alınan karar ve verilen talimatın tashihi talebinde bulunabilir.

d) Parti kademelerince yapılan mukavele ve tasarruflardan doğacak her türlü mes'uliyet o kademeye aittir.

PARTİ GENEL BAŞKANI

Madde 12 — a) Genel Başkan partiyi temsil eder. Merkez karar ve yönetim organlarının tabii Başkanıdır.

b) Hükümet ve diğer partilerle temaslar yapar.

c) Parti hizmet ve çalışmalarının

gerektirdiği tedbirleri alır.

d) Parti adına beyanlarda bulunur. Partiyi ancak bu beyanat ilzam eder.

e) Yetkili kurullarca alınan kararların tatbikine nezaret eder.

f) Propaganda gezileri yapar.

g) Genel Başkanın yokluğunda propaganda işlerine bakan Başkan Yardımcısı, O'nun da yokluğunda teşkilât işlerine bakan Başkan Yardımcısı aynı vazifeleri, Başkan adına yürütürler.

h) Genel Başkan belli bir işin kendi adına yapılmasını Genel İdare Kurulundan bir üyeye verebilir.

GENEL BAŞKAN YARDIMCILARI

Madde 13 — Genel Başkanın biri propaganda diğeri teşkilât işlerini sevk ve idare etmek üzere iki yardımcısı vardır.

A — Propaganda Başkanı:

a) Genel Başkanın talimatı daire-

sinde ve lüzumunda partinin sözcülüğünü yapar.

b) Genel Başkanın yokluğunda ona vekâlet eder.

c) Her türlü yayım ve propaganda işlerini tanzim, sevk ve idare eder.

d) Partinin basınla münasebetini ve haber alma işlerini düzenler.

e) Genel Başkanın kendisine tevdi edeceği başkaca işleri görür.

B — Teşkilât Başkanı:

a) Bütün iller teşkilâtının işlerini Genel Sekreterlik vasıtasıyla yürütür.

b) Genel İdare Kurulu ile Başkanlık Divanı kararlarının tatbikini sağlar.

c) Genel Sekreterliğin görevine dahil işlerin yapılmasına nezaret eder.

d) Teşkilâtı teftiş, murakabe ve tevsi için lüzumlu tedbirleri alır. Genel Başkanın seyahatini tanzim eder.

e) Kademe kongrelerinin yapılacağı zamanı ve bu kongrelere Genel İdare Kurulu üyelerinin, partili Senatör ve Milletvekillerinin iştirâk şekillerini tesbit eder.

GENEL SEKRETER

Madde 14 — a) Genel Sekreterlik parti teşkilâtının müracaat yeridir.

b) Partiyi mahkemelerde devlet daire ve müesseselerinde ve üçüncü şahıslarla hukukî muamele ve münasebetlerde Genel Başkana izafeten Genel Sekreter temsil eder. Bu yetkiyi Genel Sekreterin Yardımcıları da haizdir.

c) Genel Sekreter, Genel İdare Kurulunun ve Genel İdare Kurulu Başkanlık Divanının karar ve talimatlarını teşkilâta tebliğ eder.

d) Selâhiyetli organların kendisine tevdi edeceği işleri yapar.

GENEL İDARE KURULU

Madde 15 — a) Genel İdare Kuru-

lu mer'i kanunlar, tüzük, program ve Büyük Kongre kararları dairesinde partiyi temsil, sevk ve idare eder. Partinin umumî politikasını, diğer partilerle ve hükümetle münasebetlerini tayin eder. Partinin bir Koalisyon Hükûmetine katılıp katılmamasına veya partililerin herhangi bir hükümette vazife alıp alamıyacaklarına karar verir. Ve muktazi sair kararları alır.

b) Genel İdare Kurulu mesaisini tanzim ve müzakere usulünü kendisi tesbit eder.

c) Genel İdare Kurulu tüzük, program ve parti menfaatlerine aykırı gördüğü bütün işleri tashih eder.

d) Parti işlerini düzenliyen parti yönetmeliklerini yapar.

Teşkilâtı olmıyan il ve ilçelerde müteşebbis heyetler kurar veya bu heyetlerin teşkili yetkisini bir veya birkaç şahsa verebilir.

e) Kanun hükümlerine göre, Genel

Merkez adaylarını ve bunların listedeki sıralarını tesbit eder ve seçimi partiye bırakılan Senatör ve Milletvekillerini seçer.

f) Genel İdare Kurulu, yeter derecede faaliyet gösteremeyen ve üyeleri arasında geçimsizlik ve anlaşmazlık bulunan idare kurullarına işten el çektirir.

g) Tüzüğe aykırı veya parti tesanüdünü bozan hareketler vuku bulunduğu takdirde, Genel İdare Kurulu kademe kongrelerini ve neticelerini hükümsüz sayabilir ve yeni kongreler yapılmasına karar verebilir.

Genel İdare Kurulunun iznini almak şartıyla il idare kurulları da «f» ve «g» fıkralarındaki bu yetkileri kullanabilirler.

İşten el çektirme kararının İdare Kurullarına bildirilmesinden başlayarak **Kırkbeş gün** içinde, o kademe kongresi toplanarak yeni daimî İdare Kurulunu seçer. Bu süre içerisinde yeni delegeler seçilmiş değilse kongre eski delegelerle toplanır.

h) Siyasî Partiler Kanununun ka-

bul ettiği şartlara uygun tarzda gayri menkul iktisap ve tasarrufu, devir ve ferağı için karar alır ve il idare kurullarına selâhiyet verebilir.

i) Siyasî Partiler Kanunu çerçevesinde parti gelirini artırmak için her türlü çareye başvurur ve tedbirleri alır.

j) Parti tüzüğünün müphem ve tefsire muhtaç maddelerini yeni bir hüküm ifade etmemek şartıyla ve partiler kanununun ruhuna uygun olarak tefsir eder.

k) Lüzumu halinde bütçeye tahsisat ilâvesine, bütçenin fasıl ve maddeleri arasında aktarma yapılmasına, muayyen hususlara sarfedilmek üzere istikraz akdine karar verebilir.

İDARE KURULLARININ TOPLANTISI

Madde 16 — İdare kurullarının en az ayda bir defa toplanması mecburidir. İzinsiz veya özürsüz arka arkaya üç toplantıya katılmayan üye istifa etmiş sayılır. Ancak iki oturuma gelmeyen üyeye gelecek oturumun yeri, gün ve saati ve iki

oturuma gelmediği bildirilerek uyarma yapılır. Buna rağmen gelmezse kararla kurul üyeliği sıfatı düşürülür. Yerine yedek üye davet edilir.

GENEL MUHASİP

Madde 17 — Genel Muhasip merkez teşkilâtının malî işlerini yürütür ve iller teşkilâtının malî işlerini denetler.

KONGRELERE AIT HÜKÜMLER

BÜYÜK KONGRE

Madde 18 — Büyük Kongre iki yılda bir Genel İdare Kurulunun tesbit edeceği yer ve zamanda toplanır. Ancak lüzum ve zarurete binaen müddetin en fazla altı ay uzatılmasına Genel İdare Kurulu karar verebilir.

BÜYÜK KONGRENİN TEŞEKKÜL

TARZI

Madde 19 — Büyük kongre tabii delegeler ile il kongrelerince seçilecek 1200 kişiden teşekkül eder.

a) Tabii delegeler:

Parti Genel Başkanı ile Genel İdare Kurulu üyeleri, Yüksek Haysiyet Divanı üyeleri, kadın kolları, Genel İdare Kurulu Başkan ve üyeleri, gençlik kolları Genel İdare Kurulu Başkan ve üyeleri, partinin üyesi olan Bakanlar Kurulu üyeleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleridir.

b) Seçilmiş delegeler:

I — İl kongrelerince; son yapılan Genel Milletvekili seçimlerinde partinin aldığı reyin genel toplamı ile aşağıdaki fıkralara göre Büyük Kongreye beş delege gönderecek illerin delege toplamı 1200 den çıkarıldıktan sonra kalan delege adedi ve o il seçim çevresinde alınan rey aarsında kurulacak orana göre hesaplanarak seçilecek delegeler,

II — Son yapılan Genel Milletvekili seçimlerine partinin katılmadığı illerin il kongrelerince seçilecek beşer delege,

Büyük Kongrenin seçilmiş delegeleridir.

Son yapılan Genel Milletvekili seçimlerinde aldıkları reye göre illere isabet eden delege miktarı beşten az olduğu takdirde, il kongrelerince Büyük Kongreye katılmak üzere beş delege seçilir.

Her ilin, Büyük Kongreye göndereceği delege sayısı, son yapılan Genel Milletvekili seçimlerinde partinin aldığı reyın genel toplamına, il seçim çevrelerinde alınan rey miktarına, rey oranı beş delege seçilmesini gerektiren iller ile seçime katılmamış bulunan illerin adedine göre değişeceğinden ve illerin Büyük Kongreye gönderecekleri delege sayısını tam ve sıhhatli olarak hesap etmelerine imkân olmadığından, kongreler başlamadan evvel, Genel İdare Kurulu her ilin kongresince Büyük Kongreye katılmak üzere kaç delege seçileceğini hesap ederek teşkilâta bildirir.

İl idare kurulları, illerine ayrılan delege sayısında bir noksanlık tesbit ettikleri takdirde Genel İdare Kuruluna itirazda bulunabilirler. İtiraz üzerine kesin karar verilir.

Taşıdıkları sıfat dolayısıyla Büyük Kongre üyesi olan kimselerin ayrıca il kongrelerine delege olarak seçilmeleri caiz değildir.

İL VE İLÇE KONGRELERİNİN TEŞEKKÜL TARZI İL KONGRELERİ

Madde 20 — İl kongresi, tabii delegeler ile ilçe kongrelerince seçilecek azamî (1000) kişiden teşekkül eder.

a) Tabii delegeler:

İl İdare Kurulu Başkan ve üyeleri, İl Haysiyet Divanı Başkan ve üyeleri ve o seçim çevresinin partili Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleridir.

b) Seçilmiş delegeler:

İlçe kongrelerince mürettep delege adedinin üçte biri nisbetinde seçecekleri delegelerdir.

İlçe kongrelerince seçilip il kongrelerine gönderilecek delege sayısı 1000 den fazla olduğu takdirde; il idare kurulu, bin

rakamı ile son yapılan Genel Milletvekili seçimlerinde partinin il seçim çevresinde aldığı rey toplamı ve ilçelerde alınan rey arasında kurulacak orana göre ilçenin delege sayısını indirir. İlçeler il idare kurulunun bu kararı hakkında Genel İdare Kuruluna itiraz edebilir. İtiraz üzerine verilecek karar kesindir.

İLÇE KONGRELERİ

Madde 21 — İlçe kongreleri, tabii delegeler ile köy ve mahalle muhtarlık bölgelerinde iştirâk edecek azamî 600 kişiden teşekkül eder.

a) Tabii delegeler:

İlçe İdare Kurulu Başkan ve üyeleridir.

b) Seçilmiş delegeler:

İlçeye bağlı köy ve mahalle muhtarlık bölgelerinde vazifeli parti görevlileri ile yedek parti görevlileri ve o muhtarlık bölgesinde partinin son yapılan Genel Milletvekili seçimlerinde aldığı her 100 rey için partililer tarafından seçilecek bir de-

legeden ibarettir. (Küsurlar 100 rey sayılır.)

Parti görevlileri ve yedek parti görevlileri ile her 100 rey için seçilecek birer delegenin toplamı 600 den fazla olduğu takdirde; ilçe idare kurulu, 600 rakamı ile son yapılan Genel Milletvekili seçimlerinde partinin ilçe seçim çevresinde aldığı rey toplamı ve muhtarlıklarda alınan rey arasında kurulacak orana göre muhtarlıkların delege sayılarını indirir. Her halükârda parti görevlilerinin ve yedek görevlilerin delegelik hakkına dokunulamaz.

KONGRELERİN DAVET TARZI

Madde 22 — a) İl ve ilçe kongrelerinin yapılacağı yer, tarih ve saati delegelelere münasip şekilde duyurulur.

İlçe kongrelerinin tarihlerini iklim şartlarına göre ve ilçe idare kurulları ile danışarak İl idare kurulları, İl kongrelerinin tarihlerini de aynı esaslara göre Genel İdare Kurulu tesbit eder.

İl ve ilçe kongreleri yılda bir defa yapılır.

b) Büyük kongrenin toplanacağı yer, tarih, saat, gündemi ile birlikte toplanma zamanından en az üç gün evvel iki gazete ile ilân edilir. Ve mahallin en büyük mülkiye âmirliğine bildirilir.

Büyük kongreye iştirak edecek olan bütün delegelere kongre toplanmadan evvel adlarına düzenlenmiş olan birer delege kartı verilir. Delege kartı olmıyan, kongreye iştirak edemez.

KONGRENİN GÜNDEMİ

Madde 23 — Kongrelerin gündemini idare kurulları hazırlar. Gündeme, kongrelerin delege sayısının en az yirmi de birinin teklifi ile diğer konular da alınır.

KONGRELERİN AÇILIŞI VE DELEGELİĞE İTİRAZ

Madde 24 — Kongreler idare kurulları Başkanları veya tevkil edeceği bir üye tarafından yapılacak yoklama ile açılır.

Yoklama delege kartlarının sayımı suretiyle de yapılabilir.

İl ve ilçe kongrelerinde nisap aranmaz. Mevcutla faaliyete başlanır.

Büyük Kongre toplantısı, delege sayısının yarısından bir fazlası mevcut olmazsa tehir edilir. Büyük Kongrenin tehiri halinde en az üç gün evvel Büyük Kongre üyeleri yeniden çağrılır. Ve kongrenin geri bırakılma sebepleriyle yeni toplantının tarihi, yeri, saati ve gündemi iki gazete ile ilân olunur. Ve mahallin en büyük Mülkiye âmirliğine bildirilir.

Kongrelerde yoklama, yalnız mevcudun adedini tesbit için değil, delegelerin tüzük hükümlerine uygun bir şekilde seçilip seçilmediğinin de tesbitine şâmindir.

Delegeler için itiraz vaki olursa, kongre, gündemin müzakeresine başlamadan evvel iş'ari oy ile beş kişilik bir komüsyon seçer ve itirazı bu komüsyona tetkik ettirir. Komüsyonunun tanzim edeceği rapor, sözcü tarafından kongreye arz edilir. Rapor iş'ari oy ile karara bağlanır. Bu karar

kesindir. Raporun karara bağlanmasına kadar, hakkında itiraz vaki olan delege müzakerelere iştirak eder ve oy verir. Ancak kendisi hakkındaki kararda oy kullanamaz.

Komüsyon raporunun müzakeresinde delegeliğine itiraz olunan üye ile komüsyon sözcüsünden başkasına söz verilmez. Delegeliğe itiraz hakkındaki rapor karara bağlanmadıkça idare kurulları seçimine geçilemez.

KONGRELERİN FAALİYETLERİ

Madde 25 — Çalışmaların intizamla sevk ve idaresini temin için partililer arasından önce bir kongre Başkanı seçimi yapılır. Kongre Başkanı seçimi esnasında İdare Kurulları Başkanları veya tevkil edecekleri idare kurulu üyesi kongreye Başkanlık eder. Kongre Başkanı belli olunca derhal yerini alır. Kongre Başkanlık Divanına seçilecek üyelerin seçimlerini bizzat idare eder.

Başkanlık Divanı üyeleri seçimi iş'ari oy'la yapılır.

a) İl ve ilçe kongreleri için bir Başkan, bir Başkan Vekili ve dört kâtip seçilir.

b) Büyük Kongre için bir Başkan, iki Başkan Vekili ve sekiz kâtip seçilir.

Kongrelerin oturumları açıktır. Çoğunluk kararı ile gizli de olabilir.

c) Değişik kademelerdeki kongrelerde tabii üye olarak bulunan İdare Kurulları üyeleri, mensup oldukları Kurulun ibrası için yapılan oylamalara katılamazlar.

BÜYÜK KONGRENİN VAZİFE VE SELÂHİYETLERİ

Madde 26 — Büyük Kongre, partinin en yüksek merciidir. Büyük Kongre, parti amacı, kanun ve tüzük hükümleri dairesinde bütün memleket mes'elelerini ve parti işlerini görüşür.

Genel Başkanı, Genel İdare Kurulu ile Yüksek Haysiyet Divanının asıl ve yedek üyelerini gizli oy'la seçer.

Partinin kesin hesabını kabul veya

reddeder. Genel İdare Kurulunu ibra eder.

Toplum ve devleti ilgilendiren konularla kamu faaliyetleri ve parti politikası hakkında genel nitelikte olmak şartıyla temenni kararları veya bağlayıcı kararlar alır.

Bütün partililer Büyük Kongre kararlarına uyarlar.

Partinin tüzük ve programında değişiklik yapılmasına dair teklifleri ve toplum ve devlet düzenini veya kamu faaliyetlerini yahut parti politikasını ilgilendiren konularda karar alınmasına dair teklifleri karara bağlamak için, bunların Genel Başkan yahut Genel İdare Kurulu veya Büyük Kongre üyelerinin en az yirmide biri tarafından ileri sürülmüş olması gerekir. Bu teklifler Büyük Kongrece seçilecek bir komisyonda görüşüldükten sonra, Büyük Kongre, komisyon raporunu inceler.

Büyük Kongre kararları ilgililere yazı veya ilân yolu ile duyurulur.

İL VE İLÇE KONGRELERİNİN VAZİFE VE SELÂHİYETLERİ

Madde 27 — İl ve ilçe kongrelerinde memleket mes'eleleri, mahallî kamu işle-riyle parti çalışmaları hakkında görüşme-ler yapılır. Ve kararlar alınır.

Her kongre, adını taşıdığı kadememin üst karar mercii ve denetleme organıdır.

Kongrelerin üst kademeleri ilgilendi-ren istekleriyle kamu işlerine taallûk eden dilekleri yeni idare kurulunca ilgili mercilere ulaştırır.

İl ve ilçe kongreleri, yıllık toplantıla-rında adını taşıdığı kademe ile alt kademe-lerin çalışmalarını ve malî durumlarını in-celeyerek kararlar alır.

İl ve ilçe kongreleri idare kurullarını ibra eder. İdare kurullarını yeniden seçer. Üst kademe kongrelerine delege seçer ve yeni çalışma dönemi için idare kurullarına direktifler verir.

İl kongreleri İl Haysiyet Divanını se-çer.

İl ve ilçe Başkanlarını kongreler seçer.

KONGRE TUTANAKLARI

Madde 28 — Kongrelerde yapılan işlemler ve alınan kararlar aynen, müzakereler ise hülâsaten tutanağa geçirilerek Başkanlık Divanı tarafından imza edilir. Tutanaklar üç nüsha olarak tanzim olunur. Ve Kongre Başkanı tarafından mühürlenerek yeni seçilen idare kuruluna teslim edilir.

Tutanakların bir nüshası üst kademe-ye gönderilir ve diğerleri parti arşivinde muhafaza edilir. Tutanakların lüzumu halinde açılması, ancak, idare kurulu veya Başkanlık Divanı muvacehesinde olabilir. Tutanakların açılışı, kapatılışı ve niçin açıldığı ayrı bir tutanakla tesbit olunur.

KONGRELERE AİT ÇEŞİTLİ ESASLAR

Madde 29 — Büyük Kongre üyeleri, partili profesör, doçent ve mahallindeki partili gazete başyazarları ile yalnız o kademe çevresinin partili Belediye Başkanları ve İl Genel Meclisi üyeleri de kongre-

lerde hazır bulunabilirler. Ve kendi görüşleriyle ilgili konular ve genel konuşmalar da söz sahibi olabilirler. İlgili kademe ile üst kademedeki görevlilere ve Genel Başkan, Genel Başkan Yardımcıları, Genel Sekreter, Genel Sekreter Yardımcıları ile Genel İdare Kurulunun kongredeki temsilcisine gündemin her maddesi üzerinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisindeki Parti Grupları Başkan ve Başkan Vekilleriyle partili Bakanlara görevlerini ilgilendiren konular üzerinde istekleri halinde öncelikle söz verilir.

Madde 30 — Kongrelerde idare kurumlarına ve haysiyet divanlarına seçilenlerden oy sırasıyla en çok oy alanlar asil, ondan sonra gelenler yedek sayılır. Oyların eşitliği halinde ad çekilir.

Kongrelerin üye tam sayısı, seçilmiş delegelerle tabii üyelerin toplamıdır.

Kongrelerin karar yeter sayısı, toplantıda hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğudur.

Büyük Kongrenin toplantı yeter sayı-

sı kongre üye tam sayısının salt çoğunluğudur.

Üst kongre için tesbit edilen tarihe kadar kongresini yapmayan alt kademe, üst kademe kongresine katılamaz.

Madde 31 — Kongreleri teşkil etmek üzere seçilen delegelerin süreleri, kendilerini seçen kongrenin gelecek toplantısına kadardır.

Madde 32 — Kongrelerde, malî işlerle parti programında ve tüzüğünde yapılması istenilen değişiklikler bir komisyondan geçirilir.

KONGRELERİN OLAĞANÜSTÜ TOPLANTIYA ÇAĞRILMASI

Madde 33 — Genel Başkanın lüzum görmesi veya Genel İdare Kurulunun kararı veya Büyük Kongre üyelerinden beşte birinin yazılı istemi üzerine, Büyük Kongre olağanüstü toplantıya çağrılır. Toplantı zamanı ve yeri ile gündemi olağanüstü toplantılardan en az on gün önce Genel Başkanlıkça ilgililere bildirilir.

Büyük Kongrenin olağanüstü toplantısına, toplantı tarihinin ilânı anında kongrelerini yapmış olan İller yeni seçilen delegelerle, diğer İller ise eski Büyük Kongre delegeleriyle katılırlar.

İl ve ilçe kongrelerinin olağanüstü toplantısı kendi idare kurullarının kararı veya kongre delegelerinin beşte birinin isteği ve bu karar ve istemin Genel İdare Kurulunun tasvibi ile mümkündür.

Olağanüstü Kongrelerde görev başında bulunan İdare Kurulu düşürülüp yerine yenisi seçilemez. Ancak, üst kademe İdare Kurulu tarafından tüzüğün 15. inci maddesine göre alt kademe İdare Kurulunun görevinden affedilmesi ve yerine geçici İdare Kurulu kurulması hali bu hükmün dışındadır.

HAYSIYET DİVANI

Madde 34 — Partinin disiplin organları :

- a) İl Haysiyet Divanlarından,
- b) Yüksek Haysiyet Divanlarından,

c) Türkiye Büyük Millet Meclisi parti Grupları Haysiyet divanlarından ibaretir.

Madde 35 — Partililere ve parti görevlilerine uygulanacak disiplin cezalarını karara bağlamak üzere her İlde 5 - 7 üyeli (İl haysiyet divanı) ve Merkezde 7 - 9 üyeli (Yüksek Haysiyet Divanı) bulunur.

İl haysiyet divanları İl kongrelerince bir yıl için, Yüksek Haysiyet Divanı da Büyük Kongrece iki yıl için seçilirler. Görevleri, kongreler tarafından yenileri seçilinceye kadar devam eder.

Partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Grupları üyeleri hakkında uygulanacak disiplin cezalarını karara bağlamak üzere, Cumhuriyet Senatosu Grubu ve Millet Meclisi Grubu tarafından «9» kişilik «Cumhuriyet Senatosu Millet Partisi Grubu haysiyet divanı» ile «Millet Meclisi Millet Partisi Grubu haysiyet divanı» seçilir.

Haysiyet divanlarına asıl üye tam sayısı kadar yedek üye seçimi ayrıca yapılır. Asıl üyeliklerde boşalma halinde, yedek

olarak seçilen üyelerden sıra ile en çok oy alanlar divana katılırlar.

Haysiyet divanına verilen bir partili haysiyet divanı üyelerinden yalnız birisi içi nred isteğinde bulunabilir. Bu takdirde yedeklerden en çok oy alan üye sırf bu mes'ele için divana katılır.

Haysiyet divanları aralarında gizli oy' la bir Başkan ve bir kâtip seçerler.

Haysiyet divanları, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve bulunanların salt çoğunluğunun oyu ile karar verirler.

Haysiyet divanları Başkan ve üyeleri bir başka haysiyet divanında görev alamı-yacakları gibi, kongre ve Büyük Kongre, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki Grup-ları, İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisin-deki Gruplar üyelikleri hariç, partinin di-ğər organ, kurul ve görevlerinde buluna-mazlar. Ve partiye bir hizmet bağı ile bağlı olamazlar. Ve partiden hiçbir suretle gelir sağlayamazlar.

İkinci derecedeki kan ve sıhrî hısıım-

lar, aynı haysiyet divanı ile haysiyet divanları birleşik toplantılarında görev alamazlar.

Madde 36 — Haysiyet divanlarınca verilecek cezalar :

- a) Uyarma,
- b) Kınama,
- c) Geçici çıkarma,
- d) Kesin çıkarma'dan ibarettir.

Haysiyet divanları, yapacakları incelemelerde edinecekleri kaniya göre bu cezalardan herhangi birisini sıra gözetmeksiz veremeye yetkilidirler. Şu kadar ki, sevk yazısında istenilen disiplin cezasından daha ağırını veremezler.

İl çevresinde bulunan partililer hakkındaki disiplin cezaları, İl haysiyet divanınca, İl İdare Kurulu Başkan ve üyeleriyle, İl Haysiyet Divanı Başkan ve üyeleri Genel İdare Kurulu ve Yüksek Haysiyet Divanı Başkan ve Üyeleri haklarındaki disiplin cezaları Yüksek Haysiyet Divanınca verilir.

Bir İlin haysiyet divanı her ne suretle olursa olsun inhilâl etmiş olup yenisi seçilmemiş ise, İl kongresi tarafından yenisi seçilinceye kadar görev yapacak İl Haysiyet Divanını Genel İdare Kurulu tesbit eder.

İl Haysiyet Divanına sevk yetkisi İl İdare Kuruluna, Yüksek Haysiyet Divanına sevk yetkisi Genel İdare Kuruluna aittir. Hakkında ceza verilecek olan partili yazı veya sözle kendisini savunur. Savunmalar için süre, savunmaya çağırma tarihinden itibaren «15 gündür.» yalnız seçimlerde veya herkesin gözü önünde açıkça veya yayım yolu ile işlenen disiplin suçlarında bu süre bir haftadır. Bu süreyi geçirenler savunma hakkından vazgeçmiş sayılırlar.

Siyasî Partiler Kanununun 111. inci maddesinin 3/A ve 3/B bentleri uyarınca Cumhuriyet Başsavcısı tarafından partiden kesin olarak çıkarılması istenen parti üyesi, Genel İdare Kurulunca derhal Yüksek Haysiyet Divanına sevk edilir.

Yüksek Haysiyet Divanı, bu konuyu görüşmek üzere derhal toplanır. Bu konuyu diğer bütün konulardan önce görüşür ve en çok yedi gün içinde karara bağlar. Bu fıkra uyarınca Yüksek Haysiyet Divanına sevk edilen parti üyesi divanın konuyu ele aldığı ilk toplantıda yazılı savunmasını sunmak zorundadır. Yazılı savunmasını sunmamışsa, divan toplantısında divanca uygun görüldüğü vakit sözlü savunmasını yapmak hakkına sahiptir. Cumhuriyet Başsavcısının istemi bir partili Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi hakkında ise, bu fıkra gereğince yetkili haysiyet divanı ve bu divana sevk yetkisine sahip kurul «40» ncı maddeye göre tesbit edilir.

Savunmaya çağırma yazı ile olur. Bu yazıda, uygulanması istenen disiplin cezası ile bu cezaya konu olan disiplin suçları açıkça gösterilir.

Haysiyet divanlarının kararları gerekçeli olur. Ve alınmasından itibaren en geç «30» gün içinde, sevk eden kurul ile hakkında ceza verilen partiliye tebliğ edilir.

İlgililer; İl Haysiyet Divanları kararlarına karşı, tebliğinden itibaren «15» gün içinde Yüksek Haysiyet Divanına itirazda bulunabilirler.

Yüksek Haysiyet Divanının kararları kesindir.

Kongrelerde ve Büyük Kongrede haysiyet divanlarına sevk yetkisine sahip olan kurulların kararları ile haysiyet divanları tarafından verilen disiplin cezaları hakkında görüşme yapılamaz ve bu konularda karar alınmaz.

PARTİNİN TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GRUPLARI

Madde 37 — Türkiye Büyük Millet Meclisinde partili Cumhuriyet Senatosu üyeleri «Cumhuriyet Senatosu Grubunu» partili Milletvekilleri de «Millet Meclisi Grubunu» teşkil ederler.

Bu iki Grup üyeleri bir arada partinin «Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunu» vücuda getirirler.

Madde 38 — Millet Partisi Genel Başkanı, partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunun Başkanındır.

Genel Başkan Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi değilse, Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu kendisine bir Başkan seçer.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunun Başkanı, üyesi olduğu yasama Meclisindeki parti Grubunun da Başkanındır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu Başkanının üyesi olmadığı yasama Meclisindeki parti Grubu sadece Başkan vekillerini seçmekle yetinir.

Grup Başkan ve Başkan vekilleri her toplantı yılı başında o yıl için seçilirler.

Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Grupları, her toplantı yılı başında o yıl için 5 ilâ 9 kişilik birer idare kurulu seçerler. Her iki idare kurulunun üye sayısının uygunluğu Türkiye Büyük Millet Meclisi Grupları iç yönetmeliği ile düzenlenir. Partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu

İdare Kurulu Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Grupları yönetim kurulları üyelerinden kurulur.

Partinin Meclislerden birinde Grubu yoksa Grubu bulunan Meclisin idare kurulu aynı zamanda partinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu idare kuruludur.

Gruplar adına, Başkanlar, Başkan Vekilleri veya kendilerine Grup adına sözcülük görevi verilen Grup üyeleri konuşabilirler. İdare kurulları, belli konular için sözcüler seçebilirler.

Partinin T.B.M.M. Grubu ile Millet Meclisi Cumhuriyet Senatosu Gruplarının yetkileri, çalışmaları, görüşme ve seçim usulleri, idare kurullarının görev ve yetkileri, Grup Haysiyet Divanlarıyla ilgili hususlar Partinin T.B.M.M. Grubunca yapılacak bir iç yönetmelikle tesbit olunur.

Madde 39 — T.B.M.M. nin partili üyeleri :

a) Meclis çalışmalarında partinin umdelerine (İlkelerine) ve programına ve par-

ti Grubu Genel Kurulunun kararlarına uymakla ve bunları desteklemekle yükümlüdürler.

b) Makbul mazeretleri bulunmadıkça Meclis ve Grup toplantılarına ve komisyonlara katılırlar.

c) Grupça karar bağlanmayan hallerde Meclisteki konuşmalarında ve oy vermelerinde serbesttirler.

d) Parti aidatından başka Gruba, Genel Kurulca belli edilecek miktarda yıllık para yardımı yaparlar.

Madde 40 — Grup üyelerinin, aralarındaki anlaşmazlıklara, parti tüzüğü, program ve Büyük Kongrenin bağlayıcı kararlarıyla T.B.M.M. Grupları iç yönetmeliği hükümlerine ve Grup tarafından alınmış bağlayıcı kararlara aykırı hareketlerine ve partinin veya Grubun haysiyet ve şerefiyle bağdaşmayan hallerine dair şikâyetleri inceleyip karara bağlamak üzere, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Grupları 7 ilâ 9 kişilik birer haysiyet divanı seçerler. Bunların üye sayısının uy-

gunluğu T.B.M.M. Grupları iç yönetmeliği ile düzenlenir.

Partinin Meclislerden birinde Grubu yoksa diğer Grubun sececeği bu haysiyet divanı aynı vazifeyi yapar.

Grup Haysiyet Divanları, üyelerden birini Başkan ve birini de kâtip seçer.

Grup Haysiyet Divanları, üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve hazır bulunanların salt çoğunluğu ile karar verir.

Partinin T.B.M.M. Grubunun yetkileri ile ilgili işlerde ve yukarda yazılı fiil ve hallerin Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Gruplarını beraberce ilgilendirmesi takdirinde ve bir Milletvekili ile bir Cumhuriyet Senatosu üyesi arasındaki anlaşmazlıklarda görevli haysiyet divanı, T.B. M.M. haysiyet divanıdır. Bu divan Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Grupları Haysiyet Divanları üyelerinin bir arada toplanması ile meydana gelir. Bu divan Başkanı, Başkanlardan en yaşlısı; kâtipi de, kâtiplerden en gencidir.

Grup Haysiyet Divanlarınca verilen Gruptan kesin çıkarmak kararı; partiden de kesin olarak çıkarma sonucunu doğurur. Ancak bu karar ilgili Grup Haysiyet Divanıyla Yüksek Haysiyet Divanının birlikte yapacağı toplantı sonunda alınır. Bu takdirde yapılacak birleşik toplantının Başkan ve kâtibi Grup Haysiyet Divanı Başkan ve kâtibidir.

Partili T.B.M.M. üyelerinin yasama organı ve T.B.M.M. deki parti Grupları dışında parti tüzüğü ve parti programma ve Büyük Kongrenin bağlayıcı kararlarına aykırı hareketlerinden dolayı, o kimse hakkında T.B.M.M. deki parti Grupları haysiyet divanlarından hangisi yetkili ise, o divan üyeleri bir arada toplanarak birleşik Yüksek Haysiyet Divanı halinde karar verir. Bu divanın Başkanı Başkanlardan en yaşlısı ve kâtibi de kâtiplerden en gencidir. Parti veya Gruptan geçici çıkarma cezasına uğrayan Grup üyesi, partinin T.B.M.M. deki Gruplarının hiçbir faaliyetine ceza süresi içinde katılamaz. Gruba hiçbir teklif yapamaz ve kendisine hiçbir görev verilemez.

Kendisine partiden ve Gruptan kesin olarak çıkarma cezası dışında bir disiplin cezası verilen Grup üyesinin parti tüzüğü ile T.B.M.M. Grupları iç yönetmeliği hükümlerine uyma ödevi devam eder.

Bir Grup üyesinin yetkili haysiyet divanına sevkine o haysiyet divanına eş olan Grup İdare Kurulu karar verebilir. Bir Grup üyesinin bu Maddenin 6 ncı fıkrası uyarınca birleşik Yüksek Haysiyet Divanına sevkine, Genel İdare Kurulunun - ilgili kimse Milletvekili ise - Millet Meclisi Grubu İdare Kurulu ile, - Cumhuriyet Senatosu üyesi ise - Cumhuriyet Senatosu Grubu İdare Kuruluyla bir arada yapacağı Birleşik İdare Kurulu toplantısında karar verilir.

Bir Grup üyesini Haysiyet Divanına, Partiden ve Gruptan kesin olarak çıkarma veya Gruptan geçici çıkarma istemiyle sevkeden İdare Kurulunun, hakkında bu kararın alındığı kimseyi Parti ve Gruptaki görevlerinden, Haysiyet Divanı kararı kesinleşinceye kadar ulaklaştırma yetkisi de vardır.

İL GENEL MECLİSİ VE BELEDİYE MECLİSİ GRUPLARI

Madde 41 — İl Genel Meclisleri ve Belediye Meclislerindeki partili üyeler, bir Grup teşkil ederler. Partili Belediye Başkanı Belediye Meclisindeki parti Grubunun tabii üyesidir. Ancak, bu Grup kararı ile bağlı olmaz.

Grup üyeleri toplanarak aralarından birini Başkan, gerekiyorsa, bir ikinci Başkan ile lüzumu kadar üyeden tereküp eden bir idare kurulu seçerler.

Üye sayısı **beşten** az olan Meclis üyeleri aralarından birini sözcü seçip toplu çalışarak fikirlerini ve görüşlerini savunurlar.

Madde 42 — Grup üyeleri parti umde-lerine (İlkelerine) ve programına uymakla, üst kademelerle kendi kongrelerinin kararlarını göz önünde bulundurmakla ve kendi Gruplarının kararlarını yerine getirmekle yükümlüdürler. Bunlar dışında üyeler, çalışmalarında ve oy kullanmalarında serbesttirler.

Madde 43 — Parti üyelerinin 42 nci maddede yazılı mahallî idareler Meclisindeki çalışma usulleri özel yönetmeliklerle düzenlenir.

SEÇİMLERDE PARTİ ADAYLARININ TESBİTİ

Madde 44 — Partinin katılacağı T.B. M.M. üyeliği seçimleri için partinin adayları, Genel İdare Kurulunca yapılacak yönetmelikle gösterilecek olan parti seçimlerini ve adaylarının katılacakları ve kanun hükümlerine göre tertiplenecek bir önseçim sonucunda belli edilir. Bir kimse, belli bir seçim için en çok iki seçim devresindeki önseçim ile Merkez Yoklamasında aynı zamanda aday olabilir.

Önseçimde adaylık için istekli sayısı, belli bir seçim sonucunda, belli bir seçim çevresinden çıkacak Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi sayısından az olduğu takdirde, Genel İdare Kurulu uygun gördüğü sayıda önseçim adayı gösterebilir. Bir seçim çevresinde partinin göstermesi gereken aday sayısından az istekli bulunması ha-

linde, adaylar Genel İdare Kurulu tarafından tesbit edilebilir.

İki seçim çevresinde önseçimi kazanıp aday listesine girmiş olanlardan, Genel İdare Kurulunca tesbit edilecek süre içerisinde hangi seçim çevresini tercih ettiklerini Genel Başkanlığa bildirmeyenlerin hangi seçim çevresine ait aday listesinde yer alacakları Genel İdare Kurulunca kararlaştırılır.

Partinin katılacağı T.B.M.M. üyeliği seçimlerinde partice gösterilecek adayların yüzde beşi Genel İdare Kurulunca tesbit edilir. Genel İdare Kurulu bu adayların hangi seçim çevrelerinde gösterileceğini ve bunların aday listesindeki sıralarını serbestçe tayin eder. Ancak, bu fıkradaki işlemler konusunda, bu işlemler tamamlanmadan önce, Genel İdare Kurulunca gösterilecek süre içinde Genel Başkanlık ilgili İl Yönetim Kurulunun istişari mütalâasını alır.

Birinci fıkrada söz konusu bir önseçimde aynı miktarda oy almış olanlar ara-

sımdaki liste sırası, Genel İdare Kurulunca tesbit edilir.

Birinci fıkrada söz konusu bir önseçimin kanun gereğince iptal edilmesine karar verilmişse, bu seçim çevresindeki bütün adamlar ve bunların listedeki sıraları, Genel İdare Kurulunca tesbit edilir.

T.B.M.M. üyeliği seçimlerinde, herhangi bir sebeple önseçimlerde tamamlanmayan aday sayısı kadar aday veya önseçim suretiyle kanunla gösterilen süre içinde Yüksek Seçim Kuruluna bildirmesine imkân olmayan sayıda aday Genel İdare Kurulunca tesbit edilir.

T.B.M.M. üyeliği seçimlerinde, partinin millî seçim çevresinde kazandığı üyelik sayısının üçte birine eşit sayıda adayların kimler olacağı, Genel İdare Kurulunca, kanunun uyarınca gösterilir.

Belediye Başkanlığı, Belediye Meclisi üyeliği ve İl Genel Meclisi üyeliği seçimlerinde parti adaylarının nasıl seçileceği ve yoklamaların nasıl yapılacağı, Genel İdare

Kurulunca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

TETKİKLER, YAYINLAR VE PROPOGANDA

Madde 45 — Aşağıdaki hususlar partinin bütün İdare Kurullarının esaslı görevleridir.

a) Umumî ve mahallî bütün memleket işleri ve ihtiyaçları ile siyasi olaylar ve görüşler üzerinde durup bu konularla partili partisiz bilgi ve ihtisas ve tecrübe sahiplerinin ilgilenmesini temin ederek esaslı bilgiler toplamak ve tedbirleri düşünmek;

b) Partinin umdelerini (İlkelerini) ve programını ve görüşlerini millete beğendirmek, benimsetmek ve bunlar aleyhine yönetilen propogandaları karşılamak;

c) Karşı partilerin çalışmalarını takip etmek;

d) Partinin üye sayısını ve taraftarlarını çoğaltmak.

Madde 46 — Parti teşkilâtı 45 nci maddede yazılı hususların tahakkukunu sağlamak maksadıyla münasip yerlerde ve zamanlarda siyasi toplantılar tertip eder. Gazete, dergi, kitap gibi vasıtalarla yayımlar yapar.

Madde 47 — Her idare kurulu, bu bölüme konu olan hususlara dair yaptığı çalışmalarla, elde ettiği sonuçlara ait üst kademeye bir rapor verir.

M A L İ İ Ş L E R **GELİRLER** **GELİR KAYNAKLARI**

Madde 48 — Partinin Gelir Kaynakları şunlardır :

1 — Parti üyelerinden alınan :

a) Giriş aidatı,

b) Yıllık veya aylık aidat.

2 — Partiye mensup T.B.M.M. üyelerinden alınan aidat,

3 — Adaylık için başvuranlardan önce seçime veya yoklamaya girmeden önce alınan özel aidat,

4 — Parti yayınlarının satış bedelleri,

5 — Parti bayrağı, flâması, rozeti ve benzeri rumuzlarının satışlarından sağlanan gelirler,

6 — Parti hüviyet cüzdanlarının ve parti makbuz, defter ve kâğıtlarının sağlanması karşılığında alınan paralar,

7 — Parti lokallerinin işletilmesinden elde edilen gelirler,

8 — Partice tertiplenen balo, eğlence, müsamere, konser, spor müsabakası ve konferans gibi faaliyetlerden sağlanan gelirler,

9 — Parti Genel İdare Kurulu kararıyla parti adına tertiplenen eşya piyangosu hasılatı,

10 — Parti mamelekenden elde edilen gelirler,

11 — Partiye yapılan bağışlar,

12 — Krediler,

13 — Kanun veya yasama Meclisleri iç tüzüklerine göre devletçe sağlanan yardımlar.

Yukarıdaki yedinci ve onuncu bentlerde yazılı gelirler dışında kalan gelirler için, vergi, resim ve harç ödenmez.

Yedinci bentde yazılı parti lokalinin işletilmesinden elde edilen gelirler, ticarî nitelik taşımayan işletme faaliyeti sonucunda sağlanmışsa bu gelirden de vergi, resim ve harç ödenmez.

Onuncu bendde yazılı gelirlerden partinin sahip olduğu ve ticarî olarak işletilen basımevlerinin gelirleriyle partilerin amaçları dışında sahip oldukları taşınmaz mallar ve amaçları içinde veya dışında sahip oldukları taşınmaz mallardan sağladıkları gelirler, vergi, resim ve harçlara ilişkin hükümlere tabidir. Onuncu bentde yazılı diğer gelirler, hiçbir vergi, resim ve harca tâbi değildir.

Yukarda yazılı gelirler, partinin hangi teşkilât kademesi, yardımcı kuruluşu veya görevlisi tarafından sağlanmış olursa ol-

sun, parti tüzel kişiliğine aittir.

Madde 49 — 1 — Partiye üye olmak isteyen vatandaşdan giriş aidatı alınmaz.

2 — Partili her üye, aylık veya yıllık olarak ödemek üzere bir aidat yükümünü kabul etmek zorundadır.

Bu aidatın yıllık miktarı en az (1), en çok (1200) lira olur.

Üye, vermeyi kabul ettiği aidatın miktarını, kayıtlı bulunduğu teşkilât kademesi Başkanlığına yazı ile bildirerek artırabilir. Aidatı alacak olan teşkilât kademesi idare kurulu, üyenin vermeyi kabul ettiği miktarda aidat ödiyecek durumda olmadığını tesbit ederse, aidat yükümünü en az hadde kadar indirebilir.

Bir parti üyesinin partiye borçlu olduğu aidatın bir kısmını veya tamamını ödemiş olması, o üyenin, İl ve ilçe kongreleri ile Büyük Kongreye delege seçilmesine, köy ve mahalle muhtarlık bölgelerindeki parti görevlisi ile yedeğinin seçiminde ve önseçim ve yoklamalarda oy kullan-

masına, köy ve mahallelerdeki parti görevliliğine veya yedekliğine seçilmesine hiç bir suretle engel olamaz. Bu kimse hakkında, partiden geçici çıkarma veya kesin çıkarmaya dair disiplin cezaları uygulanamaz.

Son takvim yılı için partiye borçlu olduğu aidatın tamamını ödememiş olanlar, ilçe ve İl idare kuruluna Başkan veya üye, Genel İdare Kuruluna üye, haysiyet divanlarına üye, Belediye Başkanı veya Meclis üyeleri ile İl Genel Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu üyeleri ve Milletvekilleri seçimlerinde aday olamazlar.

T.B.M.M. ÜYELERİNİN AİDATI

Madde 50 — Partiye mensup T.B.M.M. üyelerinin ne miktar aidat ödiyeceği ve bu aidatın ne miktarının Grup faaliyetlerine ve ne miktarının Parti Merkezine ayrılacağı T.B.M.M. Grubu kararı ile belli edilir.

Madde 51 — Adaylık için başvuranlardan, önseçime veya yoklamaya girmeden önce alınacak özel aidat, aday yönetmeliklerindeki esaslara göre düzenlenir.

SATIŞ BEDELLERİ

Madde 52 — Parti yayınlarının, parti bayrağı, flâması, rozeti ve benzeri rumuzların, parti hüviyet cüzdanlarının ve parti makbuz, defter ve kâğıtlarının satış bedelleri, Genel İdare Kurulu kararı ile düzenlenir.

Parti binaları, Büyük Kongre, İl ve ilçe kongreleri ile parti toplantılarının yapıldığı yerde parti bayrağı, flâması ve parti rumuzlarını taşıyan benzeri eşyanın satışı, ancak ilgili kademenin idare kurulunun tesbit edeceği fiyatla ve makbuz karşılığında yapılır.

LOKAL İŞLETME GELİRLERİ

Madde 53 — Parti lokallerinin işletilmesinden ve parti kitaplıklarına girişten sağlanacak gelirler, benzeri yerlerdeki bedel ve ücretler dikkate alınarak ilgili idare kurullarının yapacakları tarifelere bağlanır.

BALO, EĞLENCE, MÜSAMERE, KONSER, SPOR MÜSABAKALARI, KONFERANS GİBİ FAALİYETLER GELİRLERİ

Madde 54 — Partiye gelir sağlamak amacı ile, balo, eğlence, müsamere, konser, konferans, spor müsabakaları gibi faaliyetler ve bunlara uygulanacak bedel, ilgili kademenin idare kurulu kararı ile tertip ve tesbit edilir.

PIYANGO GELİRLERİ

Madde 55 — Parti adına eşya piyangosu tertip etmek ancak, Genel İdare Kurulu kararı ile olur.

BAĞIŞLAR

Madde 56 — Parti için, bir gerçek veya tüzel kişiden bir yıl içinde alınacak bağış **5.000,—** lirayı ve bu kıymeti aşamaz.

Siyasî Partiler Kanununun **71.** nci maddesinin **1.** nci fıkrasında yazılı Kurumlardan bağış istenilemez. Ve kabul edilemez.

KREDİLER

Madde 57 — Parti ihtiyaçları için kredi almak, Ancak Genel İdare Kurulu kararı ile olur. Siyasî Partiler Kanununun 71. nci maddesinin 1 nci fıkrasında yazılı Kurumlardan kredi alınmaz.

DEVLETÇE SAĞLANAN GELİR

Madde 58 — Siyasî Partiler Kanununun 74. ncü maddesine göre, Partiye Devletçe sağlanan yardımın kullanılma şekli Genel İdare Kurulu tarafından tesbit olunur.

TAŞINMAZ MAL İKTİSABI

Madde 59 — Parti tüzel kişiliği adına taşınmaz mal iktisabı ve taşınmaz mallar üzerinde aynı haklara ilişkin tasarruflar Genel İdare Kurulu kararına bağlıdır.

GELİR MAKBUZLARI

Madde 60 — Parti gelirleri, (Her kademede parti organları ile her kademedeki yardımcı kuruluşlar dahil) tüzel kişiliği adına makbuz karşılığında alınır.

Makbuzlar, Genel İdare Kurulunca bastırılır ve teşkilâta dağıtılır.

Parti Teşkilât kademeleri kullandıkları makbuzların dip koçanlarını (Kopyalarını) üzerinde «C» harfi bulunan nüshalarını cilt halinde Genel İdare Kuruluna iade etmek zorundadırlar. İade edilmeyen makbuz dip koçanları (Kopyaları) dolaşısıyla, teşkilât kademeleri, Siyasî Partiler Kanunu gereğince Genel İdare Kuruluna karşı malî sorumluluk taşırlar.

Makbuzların asıl kısımları ile dip koçanlarında aynı müteselsil numara bulunur. Makbuz dip koçanlarının (kopyalarının) Parti Genel Merkezinde saklanma süresi **Beş** yıldır.

Partiye gelir veren kimsenin adı, soyadı ve adresi makbuz ile dip koçanında (kopyasında) açıkça belirtilir.

GİDERLER

Madde 61 — Partinin bütün harcamaları (her kademedeki parti organları ile her kademedeki yardımcı kollar dahil) Parti tüzel kişiliği adına yapılır. Harcamalara ait müsbit evrak ilgili kademelerce

«Yardımcı Kollar dahil» Beş yıl süre ile saklanır.

100,— liraya kadar (100 lira dahil) harcamaların müsbit evrakı ile tevsiki zorunlu değildir.

Ancak, miktarı ne olursa olsun, bütün harcamaların, ilgili kademe İdare Kurulunun kararına dayanması şarttır.

Parti Teşkilâtı, bağlı buldukları üst kademeye, kendisinin ve kendisine bağlı alt kademelerin gelir ve giderleri hakkında «6» ayda bir hesap vermekle yükümlüdür.

BÜTÇE VE KESİN HESAP

Madde 62 — Parti Merkez teşkilâtının bütçe ve her bütçenin kesin hesabı, her takvim yılı için Başkanlık Divanınca hazırlanır. Bütçe, ait olduğu yıldan önce, kesin hesap ve bilânçosu da o yıldan sonra, iki ay içinde Genel İdare Kuruluna sunulur.

İller ve İlçeler Teşkilâtının bütçeleri, bu teşkilât İdare Kurullarınca yapılır ve üst kademe İdare Kurulunun tasdiki ile tekemmül eder. İller ve İlçeler yardımcı kol-

larının bütçeleri, bağılı buldukları Ana kademe İdare Kurullarının tasdiki ile tekemmül eder.

Madde 63 — İller ve İlçeler Teşkilâtının geçen yıla ait kesin hesapları, kongrelerde kurulan hesap komisyonlarınca incelenir. Bu hususta Komisyonca düzenlenen rapor Kongreye sunulur.

Kesin hesabın Kongrece kabulü ile eski İdare Kurulu ibra edilmiş olur.

İller ve İlçeler Yardımcı kollarının geçen yıla ait kesin hesapları kendi Kongrelerinde bulunan hesap Komisyonlarınca incelenir. Bu hususta Komisyonca düzenlenen rapor Kongreye sunulur. Kesin hesabın Kongrece kabulü ile eski İdare Kurulu ibra edilmiş olur.

Kongrece kabul edilen kesin hesabın yardımcı kolun bağılı bulunduğu Ana kademeye sunulması zorunludur.

Madde 64 — Partinin Merkez Teşkilâtının ve yardımcı kolların birleşik bütçe ve kesin hesapları, Siyasî Partiler Kanununun 79 uncu maddesi uyarınca Büyük kon-

grece karara bağlanır.

Genel İdare Kurulunca düzenlenen blâncı Büyük Kongrenin onayına sunulur.

Madde 65 — Partinin Merkez Teşkilâtı ile İl ve İlçe Teşkilâtının ve yardımcı kolların bir önceki takvim yılma ait gelir ve giderlerini gösteren kesin hesapları ile blâncı, her yılın Nisan ayı içinde Cumhuriyet Başsavcılığı ile Anayasa Mahkemesi Başkanlığına verilir.

Madde 66 — Her kademe Genel İdare Kurulunca tesbit edilecek esaslara göre, gelirinden bir miktarını üst kademelere gönderir.

Madde 67 — Her kademedeki Teşkilâtın tahsilât, harcama, parti paralarının saklanması ve her çeşit malî işlemleri M.P. hesap yönetmeliği ile belirtilir.

Madde 68 — Parti adına malî taahhütlere girişmek, bankadan para çekmek, bir mal ve hak üzerinde tasarruf etmek veya bu hususlarda temsil yetkisi vermek için Merkez'de Genel Sekreter veya vazi-

felendirilecek Genel Sekreter Yardımcılarından birisi ile Muhasip Üyenin, İller ve İlçeler Ana kademe ve yardımcı kollar teşkilâtında İdare Kurulları Başkanı, bulunmadığı zamanlarda Sekreter Üye ile Muhasip Üyenin imzaları şarttır.

Madde 69 — Malî işleri denetlemek üzere, Merkez Teşkilâtında en az iki, İller ve İlçeler Ana kademe ve yardımcı kollar Teşkilâtında birer Denetçi bulunur.

Genel İdare Kurulu, İller ve İlçeler Ana kademeleri yardımcı kolları; denetçileri, kendi üyeler iarasından bir Kongre devresi için seçerler.

Denetçiler, gelir ve giderleri devamlı olarak denetler ve sonuçlarını ilgili İdare Kurullarına bildirirler.

Merkez Denetçileri, üç ayda bir Genel İdare Kuruluna İl ve İlçe Ana kademe ve yardımcı kollar denetçileri de kendi kademe kongrelerine kesin hesaplarla malî işler hakkında rapor verirler. İl ve İlçe Denetçileri, ayrıca mensup buldukları Ana kademelere bağlı yardımcı kolların malî iş-

lerini de denetler ve rapor verirler.

Madde 70 — Parti Merkezindeki yardımcı kollarla, İl ve İlçelerdeki Ana kademeler ve yardımcı kollar tarafından Parti tüzel kişiliği adına bağta girişilmesine ve yüküm yükletilmesine ilişkin esaslar Genel İdare Kurulunca tesbit edilir. Bu esaslara aykırı olarak girişilen bağıt ve yükümlerden Parti tüzel kişiliği sorumlu değildir. Bu takdirde sorumluluk bağta girişen veya yükümü yüklenen kişi veya kişilere aittir.

DISIPLİN CEZALARI

Madde 71 — Disiplin cezalarından uyarma, yazılı olarak dikkati çekmektir. Kınama, Tüzük hükümlerine göre eksik işlemin kusurlu görülmesidir.

Geçici çıkarma, Partili üyenin bir yıl süre ile ve kesin çıkarma, süresiz olarak Partiden ilgisinin kesilmesidir.

Kınama cezasına uğrayanlar, o yıl içinde İdare Kurullarına seçilemezler. Seçilmiş iseler, görevlerinden çekilirler.

Geçici çıkarma cezasına uğrayanlara parti içinde hiç bir görev verilemez. Bunlar, İdare Kurullarına, kongrelere ve Büyük Kongreye hiç bir teklifte bulunamazlar. Ancak bu hüküm kendilerinin, parti tüzüğüne, programına, partinin diğer mevzuatına ve parti organlarının bağlayıcı kararlarına uyma zorunluluğunu ortadan kaldırmaz.

Uyarma, kınama ve geçici çıkarma cezaları, bu cezalara uğrayan partililerin kayıtlı buldukları üye kayıt defterlerine işlenir. İl idare kurulunca alt kademelere duyurulur.

Kesin çıkarma cezasına uğrayanların kayıtları silinir, ad ve soyadları Genel İdare Kurulu tarafından partinin bütün İl ve ilçe idare kurulu Başkanlıklarına bildirilir.

Madde 72 — Disiplin cezaları, aşağıda yazılı hareketleri yapanlara verilir :

A) Gerçeğe aykırı olarak partice kendilerine vazife ve yetki verilmiş gibi davranmaları,

B) Parti teşkilâtı içinde tesanüdü bozanlara ve yerlilik, yabancılık gibi ayrılık uyandıranlara,

C) Parti menfaatlerine uymayan muhalif yayınlar ve propogandalar yapanlara,

D) Partililerin şahıslarıyla uğraşanlara,

E) Gizli yapılması kararlaştırılan toplantılardaki konuşmaları ifşa edenlere,

F) Parti çalışmalarında :

1 — Partinin program ve tüzüğüne,

2 — Büyük Kongre kararlarına,

3 — Yönetmelik hükümlerine ve Parti Genel İdare Kurulunca alınacak kararlara,

4 — Parti Genel İdare Kurulları tarafından program ve tüzük hükümlerine uygun olarak verilen kararlara uymayanlara,

5 — Kanun, tüzük ve yönetmelik hü-

kümleriyle verilen görevleri zamanında ve tam olarak yapmayanlarla yetkili organların kararlarına aykırı hareket edenlere;

G) Bütün seçimlerde :

1 — Partice aday gösterilen yerlerde bağımsız adaylığını koyanlara veya kendisinin başkaları tarafından aday gösterilmesine göz yumanlara,

2 — Diğer bir partinin adaylığını kabul edenlere veya bunu açıkça reddetmeyenlere,

3 — Parti adayları aleyhinde veya diğer adaylar lehinde açık veya gizli çalışanlara veya bu yolda yardımda bulunanlara,

4 — Özürü olmadığı halde seçimlere katılmayanlara,

5 — Parti listesi dışında bağımsız veya karma liste hazırlayanlara veya bu listeler lehinde çalışanlara,

6 — Parti listesinin bütünlüğü aleyhinde çalışanlara,

7 — Parti oy pusulaları üstünde silinti veya değişiklik yapanlara veya böyle oy pusulaları dağıtanlara,

H) Kongre ve Türkiye Büyük Millet Meclisi parti Grupları ve İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi Grupları işlemlerini ve kararlarını ve yapılan seçim sonuçlarını herhangi bir şekilde tağyir eden veya ettiren veya bunlara teşebbüs edenlere.

Madde 73 — Geçici veya kesin çıkarmayı gerektiren hallerde disiplin cezaları verilmesi için haysiyet divanlarına sevk kararı almağa yetkili bulunan kurullar, tedbir niteliğinde olmak üzere, haysiyet divanına sevk edilen üyeyi parti içindeki görevlerinden derhal uzaklaştırabilirler.

Madde 74 — T.B.M.M. parti Grupları, disiplin konusunda kanuna, parti tüzüğüne ve kendi iç yönetmeliğine bağlıdırlar.

Madde 75 — Haysiyet divanı kararları Genel İdare Kurulları tarafından yerine getirilir. İtiraz edilen kararın yerine getirilmesi, ilgilinin isteği üzerine Yüksek Haysiyet Divanı kararı ile kesinleşinceye

kadar geriye bırakılabilir. Haysiyet Divanlarının çalışmaları ile ilgili olup ta Siyasî Partiler Kanununun ve parti tüzüğünde hükme bağlanmamış olan hususlar Siyasî Partiler Kanunu ve parti tüzüğündeki esaslar göz önünde bulundurulmak suretiyle, Yüksek Haysiyet Divanı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Madde 76 — Kesinleşen cezaların affı istenebilir. Af isteği, cezaya uğrayanın yazılı müracaatı ile olur. İl haysiyet divanları tarafından verilen uyarma, kınama ve geçici çıkarma cezaları, Genel İdare Kurulu; Kesin çıkarma cezası ile Yüksek Haysiyet Divanı tarafından verilen her çeşit ceza da Büyük Kongre tarafından affedilebilir. Genel İdare Kurulu af isteği hakkında karara varmazdan önce ilgili idare kurulunun yazılı mütalâasını alır.

40 ncı Madde gereğince Grup haysiyet divanlarınca verilen disiplin cezalarında af yetkisi, o disiplin cezasına ilişkin olarak yetkili Grup Haysiyet Divanına sevk yetkisini kullanmış olan İdare Kuruluna aittir.

Bir partili T.B.M.M. üyesi, bu sıfatını sonradan kaybetmişse, hakkında yetkili Grup Haysiyet Divanınca verilmiş disiplin cezası, Genel İdare Kurulunca affedilebilir.

40 ncı Madde gereğince, birleşik haysiyet divanlarınca verilen disiplin cezalarında af yetkisi parti Genel İdare Kuruluna aittir; Parti Genel İdare Kurulu bu konuda karar vermeden önce ilgili Grup İdare Kurulunun mütalâasını alır.

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 77 — Partinin remzi Kartal'dır.

Madde 78 — Parti tüzük ve programında değişiklik yapma yetkisi Büyük kongrenindir.

Bu hususlara ait değişiklik, teklifleri, ancak Genel Başkan veya Genel İdare Kurulu yahut Büyük kongre üyelerinin yirmi de biri tarafından yazılı olarak yapılır.

Büyük Kongre tarafından seçilecek bir komisyon, bu teklifler hakkında bir ra-

por hazırlar, Büyük Kongre bu raporu inceler.

Madde 79 — Tekmil parti faaliyetlerinde karar, aksine hüküm bulunmayan hallerde toplantıda hazır bulunanların çokluğu ile alınır. Oylar eşit ise Başkanın bulunduğu taraf tercih edilir.

Madde 80 — Bu tüzük, programla birlikte küll teşkil eder.

Madde 81 — Büyük kongre kararı ile parti fesh olunduğu takdirde partiye ait malların ne suretle tasfiye olunacağı bu kararda gösterilir.

Madde 82 — 28/Haziran/1938 tarihli ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanununun 18, 19, 20, 21, 23 ve 24 ncü Maddeleri hükümlerinden Siyasî Partiler Kanunu hükümlerine aykırı olmayanlar Büyük kongre, ana kademe kongreleri ve yardımcı kollar kongreleri için de uygulanır.

